

רמב"ן ר"ן רא"ש וריטב"א בנדרים כג עה). ויש אומרים שאפילו הדיוטות גמורים מתירים (כן נקט הכס"מ בדעת הרמב"ם שבועות ו,א, וכ"ה בב"י).
והרמ"ה (ב"ב קכ. ומובא ברבנו ירוחם יד,ז) כתב שצריך שהשלשה ידעו הלכות נדרים, שהרי כל ישראל שהיו בימי משה למדו ממנו, ומשם למדו התר שלשה הדיוטות [אלא שאין צריך סמוך או בקי בתלמוד] (וע"ע ריטב"א ב"ב קכ בשם מורו).
ג. בירושלמי (נדרים י,ח) מובאת דעת חכמים שאפילו במקום שיש זקן, שלשה הדיוטות מתירים. ואולם הלכה כתלמודנו שאין מתירים אלא כשאין חכם.
וכתבו התוס' שבזמן הזה אין נראה שיהא שום אדם נחשב מומחה לכך.

דף לז

נו. השוחט את הבכור ומכרו, ונודע שלא הראהו לחכם – מה יהא על דמי המקח? מה הדין במוכר פרה שחוטת ונודע שהיא טרפה, וכיצא בזה בשאר מאכלות אסורים?

לסתם מתניתין, המוכר בכור ונודע שלא הראהו לחכם, והרי הוא אסור – קנסוהו להחזיר את הדמים, אפילו עבור הבשר שנאכל ע"י הלוקח. ושאר הבשר – יקבר, שהריהו אסור בהנאה. וכן הדין במוכר בהמה ונמצאת בטרפה – יחזור הבשר למוכר והוא יחזיר הדמים. וכן מובא בבב"ב פירות ונמצאו טבלים, יין ונמצא יין-נסך – מה שאכלו אכלו ויחזיר להם הדמים.
אם הלוקח לא עבר איסור, שמכר את הטרפה לנכרי – נותן הלוקח למוכר דמי בשר טרפה, ושאר הדמים – ללוקח.

אפילו מכר הלוקח לנכרי ביוקר, אינו חייב לשלם למוכר אלא דמי טרפה בזול, לפי שמכר להם טרפה מדעתו (עפ"י רבנו גרשום).

ובבכור, אם מכרו הלוקח לנכרי – אין למוכר דמים כלל, שהרי הבכור אסור בהנאה ולא חל המקח והדמים שבידו אינם חליפי הבכור, וגם לא הפסיד המוכר כלום – הלכך אין למוכר בהם שום זכות (עפ"י רע"ב, כפי שפירש בשו"ת משיב דבר ח"ב סוס"י נו. ועוד טעם, שהרי קנסוהו כל שהכשיל את הלוקח באיסור).

רבי שמעון בר"א אומר: דברים שהנפש קצה בהם, כגון נבלות וטרפות שקצים ורמשים – יחזיר את הדמים (כולם, שמשעה שנודע לו הדבר לא נהנה ממה שאכל. ערש"י). דברים שאין הנפש קצה בהם כגון בכורות וטבלים ויין נסך, ואכלם הלוקח – המוכר נוטל קצת מן הדמים. והעמידו זאת באופן שהמוכר נפסד ע"י אכילת הלוקח, כגון בבכור שאכל את מקום המום, ואלמלא שאכל היה ניתן להראותו לחכם (כדברי ר' יהודה). וכן בטבל – יכול לעשר, וביין נסך – בתערובת, שיכול היה למכור כולו לנכרי חוץ מדמי יי"ג שבו (וכרשב"ג), וכיו"ב.

א. כתב הרמב"ם שבדברים האסורים מדברי סופרים, אם אכלם הלוקח – אין המוכר מחזיר לו כלום.

ב. לענין ספק-איסור – ע' בגרסאות ברש"י; ט"ז וש"ך יו"ד קיט; שבט הלוי ח"ב מג.

פרק ששי

נז. א. על אלו סוגי מומים שוחטים את הבכור?

ב. על אלו פגמים באזון שוחטים את הבכור, ועל אלו אין שוחטים?